

Analiza presude za klevetu protiv CIN-a

Predmet analize: Prvostepena presuda Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 O P 609293 16 P, od 30.04.2019. godine; Tuženi – CIN, Sarajevo

1. Sadržaj presude Općinskog suda

Izreka/dispozitiv presude:

„Obavezuje se tuženi da tužitelju isplati iznos od 2.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog povrede časti i ugleda, nastale objavljivanjem članaka pod naslovom „*Tužilaštvo istražuje poslovanje Moje klinike*“ objavljenog 11.08.2016. i dana 22.07.2016. godine pod naslovom „*Skupa patologija Sebije Izetbegović*“ objavljenog na web portalu www.cin.ba, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 30.04.2019. kao dana presuđenja pa do isplate. Tuženi je dužan ovu presudu, o svom trošku, objaviti na web portalu u roku od 30 dana od dana pravomoćnosti ove presude. (Napomena autora analize: u ovom dijelu i u ostatku Presude netačno je napisan naslov objavljenog teksta, jer je riječ o „*patohistologiji*“ a ne o „*patologiji*“?!)

Svaka strana snosi svoje troškove postupka.

Sa preostalim dijelom tužbenog zahtjeva, u iznosu od 3.000,00 KM kao i zakonskim kamatama na ovaj iznos, tužitelj se odbija.“

Kratki sadržaj tužbe

Tužitelj Emir Talirević, iz Sarajeva (tužitelj je osnivač i vlasnik privatne zdravstvene ustanove „Moja klinika“), podnio je tužbu Općinskom sudu u Sarajevu 2. novembra 2016. protiv tuženog udruženja „Centar za istraživačko novinarstvo“ (CIN) iz Sarajeva radi naknade štete zbog povrede časti u ugleda. U tužbi je istaknuto da je tuženi (CIN) 11.08.2016. objavio članak pod naslovom „*Tužilaštvo istražuje poslovanje Moje klinike*“, u kojoj se, između ostalog, navodi da je „*Tužilaštvo pokrenulo istragu nakon što je CIN objavio istraživačke priče o ugovoru za vršenje patohistoloških analiza, koji je Opća bolnica sklopila sa privatnom klinikom dr. Emira Talirevića*“.

Nadalje, tuženi je također na svom web portalu 22.07.2016. godine objavio članak pod naslovom „*Skupa patologija Sebije Izetbegović*“, u kojem je navedeno sljedeće (citati iz tužbe): „*Nakon dolaska (Sebije) Izetbegović na mjesto direktorice 2013.*

godine Opća bolnica je ostala bez doktora patologije. U avgustu naredne godine Izetbegović je patohistološke poslove povjerila Talirevićevoj klinici, uz višestruku cijenu usluga koje su plaćene iz bolničkog budžeta. Prije saradnje sa Talirevićem patohistologija je Opću bolnicu koštala u prosjeku 168.000 KM. Nakon sklapanja ugovora sa „Mojom klinikom“ iste usluge su Bolnicu koštale prosječno 550 hiljada godišnje“. „Za dvije godine Talirević je od Opće bolnice naplatio 1,1 miliona maraka. U pet godina prije nego što će on sklopiti posao sa Općom bolnicom, troškovi plaćanja uposlenih, reagensa i drugog potrebnog materijala za rad Odjela patologije ukupno su iznosili oko 840.000 KM“.

U tužbi se navodi da tužitelj osporava sve navedene činjenice, smatrajući ih neistinitim... Tužitelj posebno ističe iskazanu „upornost tuženog da mu nanese štetu klevetanjem jer je klevetničkim medijskim izvještavanjem animirao aktivnost Tužilaštva KS, koje je pokrenulo istragu povodom ugovora koje je Opća bolnica sklopila sa privatnom klinikom tužitelja.“ (Svi citati iz tužbe, prema Presudi Općinskog suda.)

Izjave tokom glavnog ročišta

U Presudi je detaljno opisano saslušanje svih stranaka i svjedoka, među kojima su punomoćnici tužitelja i tuženog, svjedočenja tužitelja (dr Emir Talirević), novinarku CIN-a (Selma Učanbarlić), kao i drugi predstavnici CIN-a, te provedeno sudsko vještačenje koje je podnio dr Omer Ćemalović.

„Tužitelj je u svom iskazu utvrdio da je u spornom članku navedeno da su u pomenutoj klinici cijene uvećane, a ustvari situacija je obratna, te je tako nanesena šteta samoj ustanovi, a i tužitelju kao vodećem ljekaru“. Ističe i da je saradnja Opšte bolnice i „Moje klinike“ počela kada je direktor Zavoda zdravstvenog osiguranja bio dr. Gavrankapetanović, dakle još prije profesorice Izetbegović, kao i da je 2010. godine Opšta bolnica izgubila mogućnost da se bavi patologijom jer je jedini patolog kojeg su imali, dr. Sehović, prešla u ustanovu tužitelja... Tužitelj je još ustvrdio da je novinarka CIN-a imala na raspolaganju sve te informacije, kao i „informacije o investiciji klinike (tužitelj je tvrdio da je novinarki CIN-a uručio kompletnu knjigu građevinskih radova potpisanu od izvođača i klinike sa fakturama i Opšte bolnice kao korisnika), ali ih je „sakrila ili pogrešno interpretirala s ciljem nanošenja štete njemu lično prije svega, a u drugom planu i njegovoj ustanovi“. Nadalje, navodi da se „tendenciozno pisanje portala CIN ogleda i u tome da je pokrenuta istraga protiv njega lično radi poslovanja „Moje klinike“, a ustvari se radi samo o provjeri navoda upravo potaknutih pisanjem tog portala, dok je druga krivična istraga pokrenuta po tužiteljevoj tužbi protiv CIN-a, odnosno novinarku za krivično djelo neovlaštenog snimanja...“ Tužitelj je „istakao da je telefonski razgovor sa autoricom Selmom neovlašteno sniman i publikovan na portalima od početka do kraja, te predstavljan kao intervju“. Tužitelj također navodi da je „nakon objave članaka osjećao ogromnu frustraciju, nervozu, nesanicu, morao je da uzima slobodne dane, imao je finansijske gubitke jer nije mogao da prima

pacijente, primijetio je da su druge ustanove sa kojima je imao ostvarenu saradnju, počele da istu izbjegavaju, tako da je pored lične, imao i finansijsku štetu“.

Svjedok Selma Učanbarlić u svom iskazu navela je da je obavila intervju sa dr. Talirevićem u prostorijama „Male klinike“ i da ga je upoznala s činjenicom da je njena obaveza da snima sve razgovore diktafonom, što je on i prihvatio. Sve svoje matematičke i finansijske podatke koje je iznijela u članku izvela je iz dokumentacije koju je dobile od Opšte bolnice. Ističe da tužitelj (dr Talirević) nikada nije uputio nikakav demant, već da ju je nakon objavljenog članka kontaktirao i pohvalio članak i profesionalno urađen posao. Za vrijeme njenog intervjua sa doktorom (napomena: misli se na intervju prije objavljivanja priče) prisutni su bili kolege Mubarek Asani kao snimatelj i Dženad Dreković kao fotograf. I novinarka Učanbarlić i snimatelj Asani i fotograf Dreković negiraju da im je predočena građevinska knjiga. Učanbarlić navodi da nije dobila tačne informacije o ulaganju „Moje klinike“ u dokumentaciji koju je dobila od Opšte bolnice.

Svjedoci Asani i Dreković su potvrdili izjave novinarke i dodali da je tužitelj (dr Talirević) bio „dobar domaćin“ tokom snimanja intervjua.

Sudski vještak dr Omer Čemalović je izjavio da „aktuelni tekst po svom sadržaju ima stresogeni potencijal i da je tužitelj doživio grubi atak na dignitet njegove ličnosti, tj. ugled i čast“ i da je „zbog toga trpio duševnu bol i patnju jakog stepena izraženosti koja se javljala u periodu od cca. deset sedmica, srednjeg stepena petnaest sedmica, te lakog stepena izraženosti u periodu od mjesec dana, sve zbirno i diskontinuirano“. Dodao je i da je tužitelj „zahvaljujući svom intelektualnom kapacitetu, bogatom životnom iskustvu, te zdravim mehanizmima adaptacije i odbrane, uspio da taj za njega izuzetno stresni i neugodni događaj obradi na adekvatan način, zbog čega isti nije ostavio neke trajnije posljedice po njegovo duševno zdravlje. Međutim, zaostalo je jedno neugodno sjećanje na taj događaj i baš zbog toga mu se događalo da želi postići satisfakciju putem suda.“ (citati iz presude.)

Obrazloženja odluke Suda

„Nakon provođenja materijalnih dokaza, a naročito imajući u vidu članke pod naslovima „Tužilaštvo istražuje poslovanje Moje klinike“ i „Skupa patologija Sebije Izetbegović“, koje je objavio tuženi, sud je utvrdio da su u predmetnim materijalnim dokazima kao i u citiranim člancima iznesene činjenice na koje se poziva tužitelj u navodima tužbe.

Imajući u vidu naprijed navedeno, provedene dokaze, te utvrđeno činjenično stanje, sud je donio odluku kao u izreci presude.

Nakon ocjene provedenih dokaza, te utvrđenog činjeničnog stanja sud je utvrdio da činjenice koje je tuženi iznio u svojim člancima nisu utvrđene kao potpuno istinite. Naime, novinarka Centra za istraživačko novinarstvo nije iznijela cjelovite rezultate

svog istraživanja u spornim člancima, niti je imala dovoljna znanja da ih utvrdi sa sigurnošću, kako bi ih plasirala u javnost. Novinarka Selma Učanbarlić je izjavila da je članke objavila na osnovu dokumentacije koju je dobila od Opće bolnice, te da su cifre troškova, koje je navela u članku, okvirna procjena, dakle, nije riječ o pouzdanim informacijama. Prema tome, sud smatra da je tuženi pisao paušalno i neargumentovano o poslovanju tužitelja sa Općom bolnicom. Nadalje, u članku je navedeno da je Kantonalno tužilaštvo pokrenulo istragu protiv tužitelja, nakon što je CIN objavio istraživačke priče o ugovoru za vršenje patohistoloških analiza, koji je Opća bolnica sklopila sa privatnom klinikom dr. Emira Talirevića, a u toku postupka zakonska zastupnica tuženog je izjavila da ih je Tužilaštvo obavijestilo da samo istražuju informacije, dakle istraga nije u toku. Može se zaključiti da je u članku napisana neistinista informacija. Tužitelj, kao sva tri svjedoka, u toku postupka su izjavili da je dr. Talirević bio obaviješten o audio snimanju prilikom intervjuja, ali ne i prilikom telefonskog razgovora. Na osnovu svega navedenog može se zaključiti da je dr. Emir Talirević nanosila nematerijalna šteta koja se ogleda u duševnim bolovima, što proizilazi iz saslušanja tužitelja u svojstvu partične stranke, te nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke, dr. Omera Ćemalovića.

Dakle, tuženi je bio dužan navedene činjenice provjeriti i imati argumentovane dokaze za isto, pa tek onda ukoliko se utvrdi da su istinite iznositi u javnost..." (Svi citati iz Presude Općinskog suda.)

2. Analiza Presude

Evropska konvencija i zaštita Evropskog suda

Prvostepena presuda Općinskog suda Sarajevo predstavlja očigledan primjer neshvatanja uloge štampe/medija u demokratskom društvu koja je zagantovana u Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i zaštićena u nizu presuda Evropskog suda za zaštitu ljudskih prava (ES).

„Štampa ima bitnu ulogu u demokratskom društvu. Iako ne smije prekoračiti određene granice, naročito kada su u pitanju ugled i prava drugih, njezina je dužnost da priopćava informacije i ideje o svim pitanjima od javnog interesa, u skladu sa svojim obavezama i odgovornostima. Ne samo da ona ima zadatak da prenosi takve informacije i ideje, već i javnost ima pravo da iste prima. U suprotnom, štampa ne bi bila u stanju obavljati svoju bitnu ulogu čuvara javnog interesa.“ (Presuda Evropskog suda *Thoma protiv Luksemburga*, 2001, tačka 5.)

Evropski sud se takođe izjasnio u korist veoma snažnih izjava koje razotkrivaju službene prestupe ili korupciju (predmetu *Cihan Ozturk protiv Turske*, 2009, tačka 32):

„... Sud primjećuje da, iako član 10, stav 2. Konvencije priznaje da se sloboda govora može ograničiti radi zaštite ugleda drugih, zakoni i postupci o kleveti ne

mogu biti opravdani ako im je cilj ili učinak sprečavanje legitimne kritike javnih dužnosnika ili sprečavanje razotkrivanja službenih prestupa ili korupcije."

Od novinara se, dakle, traži da javnost upoznaju o svim bitnim informacijama za koje je javnost zainteresovana, čak i po cijenu da neke informacije budu senzacionalno interpretirane. U presudi *Prager i Oberschlick protiv Austrije*, 1995, tačka 38, Evropski sud je zaključio da je medijima dopušteno da kod izvještavanja koriste neke snažne izraze:

„Novinarska sloboda takođe obuhvata i moguće pribjegavanje određenom stepenu pretjerivanja ili čak provokacije“.

Sloboda medija, međutim, nije apsolutna. Ona je naročito *„uvjetovana odredbom koja nalaže da mediji moraju djelovati u dobroj vjeri i pružati pouzdane informacije u skladu sa novinarskom etikom“* (Evropski sud, presuda *Bladet Tromso i Stensaas protiv Norveške*, 1999, tačka 65). U suštini to znači da novinari uživaju zaštitu člana 10. Evropske konvencije sve dok postupaju u skladu sa profesionalnim standardima, čak i kada upućuju snažnu, čak i netačnu, kritiku.

Postupanje u skladu s novinarskom etikom

Osnovno pitanje u ovom konkretnom slučaju (*Presuda Općinskog suda Sarajevo protiv CIN-a*) tiče se zaključka Suda koji je „utvrdio da činjenice koje je tuženi iznio u svojim člancima nisu utvrđene kao potpuno istinite“.

Kako je Sud došao do takvog zaključka? U Presudi se navodi da je Sud to utvrdio „nakon ocjene provedenih dokaza, te utvrđenog činjeničnog stanja“. Provedeni dokazi, kako se vidi iz Presude, predstavljaju suprotstavljene podatke tužitelja i tuženog i tokom procesa nije proveden ni postupak profesionalnog vještačenja osobe ekonomske struke, što i nije nužno, kao ni provjera profesionalnog postupanja novinara. Sud je bez jasnog utemeljenja prihvatio obrazloženje tužitelja i njegovog zastupnika, iako su novinarka CIN-a i CIN kao medijska organizacija u ovom, kao i u drugim slučajevima, postupali po najvišim profesionalnim standardima (dobijanje i provjera informacija od svih aktera u priči, snimanje intervju uz dozvolu intervjuirane osobe - u konkretnom predmetu tužitelja - čak i pohvale tužitelja nakon objavljene priče u telefonskom razgovoru sa novinarkom CIN-a). Zakon o zaštiti od klevete u članu 7. stav 2. (tačka 3. i 4.) predviđa da ne postoji odgovornosti za klevetu naročito u sljedećim okolnostima/slučajevima kad postoji *„dobronamjernost i pridržavanje štetnika opće prihvaćenih profesionalnih standarda“*, te *„pristanak oštećenog“*, što je u ovom slučaju potvrdio i sam tužitelj.

Nije jasno na osnovu čega je Sud zaključio da „činjenice koje je tuženi iznio u svojim člancima nisu utvrđene kao potpuno istinite“. Još je više upitan zaključak Suda (citat: *„Novinarka Centra za istraživačko novinarstvo nije iznijela cjelovite rezultate svog istraživanja u spornim člancima, niti je imala dovoljna znanja da ih utvrdi sa sigurnošću, kako bi ih plasirala u javnost“*). Općinski sud, niti tužitelj, nisu

ni kakav način utvrđivali način na koji su novinarka CIN-a i CIN provjeravali i verificovali dobijene informacije. Zbog toga takav zaključak Suda predstavlja grubi nasrtaj na profesionalne novinarske norme i prakse, koje je odbio i Evropski sud za zaštitu ljudskih prava.

Ako je Općinski sud došao do zaključka („činjenice nisu utvrđene kao potpuno istinite“) na osnovu „slobodnog sudijskog uvjerenja“, kako Sud može osporiti profesionalni pristup novinarima koji su postupali u skladu s novinarskim normama i u najboljoj namjeri, koja je u ovom slučaju potvrđena na više načina, kao što je naprijed navedeno. Niti standardi utvrđeni u presudama Evropskog suda za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, niti Zakon o zaštiti od klevete Federacije BiH, ne pretpostavljaju i ne zahtijevaju od novinara profesionalnu ekspertizu neke druge struke (ekonomske, recimo), jer bi to bilo u suprotnosti sa članom 10. Evropske konvencije koja ne samo novinarima već svima (javnosti, građanima) omogućava pravo na slobodu izražavanja.

Šta više, Evropski je sud (u predmetu *Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1976, tačka 49) zaključio da se pravo na slobodu izražavanja „primjenjuje ne samo na informacije ili ideje koje su poželjne ili se smatraju neuvredljivim već i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju. (Napomena, ta je formulacija sadržana i u članu 2. u tački b) Zakona o zaštiti od klevete FBiH). Evropski sud je zaključio da su to „zahtjevi pluralizma, tolerancije i slobodoumlja bez kojih nema demokratskog društva“ (Evropski sud, navedena presuda).

Općinski sud Sarajevo je u ovoj presudi potpuno zanemario član 3. Zakona o zaštiti od klevete u kojem se naglašava da se „Zakon tumači na takav način da se primjenom njegovih odredbi u najvećoj mogućoj mjeri obezbjeđuje princip slobode izražavanja“ (Zakon o zaštiti od klevete FBiH).

Pokušaj pravljenja „balansa“

Tužitelj je tokom ovog sudskog procesa osporavao objavljene podatke i tvrdio da objavljene informacije dobijene od Opće bolnice „nisu tačne“. Ali, činjenica je da on nikada nije zvanično demantirao te podatke i nije zahtijevao ispravku. Naprotiv, nakon objavljenog teksta, on je telefonom nazvao novinarku CIN-a i pohvalio to što je objavljeno.

Tužitelj je u telefonskom razgovoru s novinarkom CIN-a, obavljenom 22. jula 2016. godine (dakle, istog dana kad je CIN objavio prvi tekst, „*Skupa patohistologija Sebije Izetbegović*“), pohvalio taj prilog („*Ovo je jedan jako korektan članak*“).

Dva dana nakon toga, tužitelj (dr Emir Telarević) je na svom FB profilu, 24. jula 2016. godine i potom 26. i 27. jula, objavio tekstove s nizom uvreda o novinarki i o organizaciji CIN (uz ostalo, napisao je da se „CIN finansira od poklona, kao i prostitutke“ i „da se ne zna cijena za koju šire noge“). Uprkos zahtjevu novinarku i CIN-a da povuče te tekstove i objavi javnu ispriku, tužitelj to nije učinio. Taj javni

istup dr Talirevića naišao je na oštru osudu javnosti i niza nevladinih organizacija i medija.

Nakon tužbe novinarkе i CIN-a, koja je podnesena 20.9.2016. godine, Općinski sud Sarajevo je u odvojenom postupku 12.7.2018. godine donio prvostepenu presudu protiv dr Emira Talirevića i obavezao ga da na ime naknade nematerijalne štete plati 3.000 KM prvotužiteljici (novinarki CIN-a Selmi Učanbarlić) i 1.000 KM drugotužitelju (CIN). Nakon 43 dana, 2.11.2016. godine Emir Talirević je podnio svoju tužbu za klevetu protiv CIN-a, koja je predmet ove analize. Stiče se dojam da je ovo bio pokušaj da se protivtužbom napravi „balans“ - u korist tužitelja.

3. Krivična prijava protiv CIN-a

Neovlašteno snimanje telefonskog razgovora

Tužitelj je obavijestio Sud, a Sud prihvatio kao validan argument, da je on podnio krivičnu prijavu protiv novinarkе CIN-a i samog CIN-a zbog „neovlaštenog snimanja telefonskog razgovora“ koji je obavljen 22. jula 2016. godine. Kantonalno tužilaštvo Sarajevo je otvorilo istragu u tom predmetu i u međuvremenu saslušalo neka lica.

Osnov za krivičnu prijavu tužitelj temelji na Krivičnom zakonu FB-H (član 188.) u kojem se predviđa krivična odgovornost i kazna zatvorom za onoga „*ko putem posebnih naprava bez odobrenja prisluškuje ili zvučno snimi razgovor ili izjavu koja mu nije namijenjena ili omogućiti trećoj osobi da se upozna s razgovorom ili izjavom...*“ (član 188. KZ FBiH).

Kao što je očigledno, ta se odredba odnosi na („razgovor ili izjavu koja mu nije namijenjena“), što u ovom predmetu nije slučaj, jer je razgovor obavljen na telefonski poziv tužitelja (E.T.) sa novinarkom (S.U.) kojoj je poziv i upućen. Drugo, tužitelj je još u prvom razgovoru obaviješten da CIN-ove procedure nalažu da se osoba koja se intervjuiše, prilikom prvog kontakta, obavijesti da se svi razgovori koji se vode sa CIN-ovim novinarima snimaju, te da se dio razgovora koji osoba ne želi da uđe u intervju mora eksplicitno naglasiti i taj dio se neće uzeti u obzir u radu. Takodjer, ukoliko osoba ne da pristanak na snimanje, razgovor se neće ni obaviti. Telefonski razgovor je sniman jer je to takođe predviđeno u internom kodeksu organizacije CIN da bi se novinari zaštitili od svake zloupotrebe tih komunikacija. Razgovor je objavljen na portalu CIN-a tek nakon uvredljivih tekstova koje je tužitelj (E.T.) na svom FB profilu objavio o novinarki i CIN-u.

Općinski sud Sarajevo u ovom parničnom postupku za naknadu štete nije imao pravnog osnova da činjenicu podnošenja krivične prijave Kantonalnom tužilaštvu uzima kao validan argument za dokazivanje klevete.